

بررسی میزان آگاهی مادران در مورد نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی کودکانشان که تحت شیمی درمانی قرار دارند و ارتباط آن با چگونگی تامین این نیازها در مراجعین به مرکز پزشکی سیدالشهدا وابسته به دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (۱۳۷۲).

بیان مسئله پژوهش

کودکان تمامی آینده هر کشور و سرمایه واقعی هر ملتی هستند. اگر به رشد و تکامل چنین سرمایه های عظیمی توجه نشود، جامعه فردا با مخاطرات جدی و غیرقابل جبرانی روبرو خواهد شد. از طرفی کودکان بخش اعظم افراد جامعه انسانی را تشکیل می دهند محمودیان (۱۳۶۸) در این خصوص اعلام می دارد، بیش از یک سوم جمعیت جهان را کودکان کمتر از ۱۵ سال تشکیل می دهند. تعداد این کودکان در جهان ۱/۳ میلیارد نفر است که ۸۳٪ آنها در کشورهای در حال توسعه زندگی می کنند.

با توجه به اهمیت این قشر عظیم، نظارت دقیق بر سلامت آنان اثرات ژرفی در ایجاد یک اجتماع سالم خواهد داشت. بنابراین باید امکانات لازم جهت رشد و تکامل طبیعی آنان مهیا گردد. این امر در گرو تامین نیازهای آنان در مراحل مختلف سنی و شرایط ویژه است. باعتقاد ویلی و وانگ^(۱) (۱۹۸۷) شرایطی نظیر سرطان و درمان آن نیازهای کودک را افزایش می دهد. نکته حائز اهمیت در مورد سرطانهای دوران کودکی بهتر شدن پیش آگهی آن در طول سه دهه گذشته می باشد. افزایش میزان بهبودی در گرو پیشرفتهای حاصله در درمان این بیماری است.

شیمی درمانی^(۲) یکی از متداولترین درمانهای است که نقش مهمی در درمان سرطان به عهده دارد. چنانکه در دهه ۱۹۸۰ سالانه ۱۰۰۰۰ بیمار مبتلا

پژوهشگر: محبوبه نم نباتی کارشناس ارشد پرستاری کودکان

استاد راهنما: خانم طاهره اکبر شریفی عضو هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران.

استاد مشاور: خانم شهلا روشن روان عضو هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران.

استاد آمار: آقای دکتر محمود محمودی عضو هیات علمی دانشکده بهداشت دانشگاه تهران

چکیده

این پژوهش یک مطالعه همخوانی یا همستگی است که در آن ارتباط بین میزان آگاهی مادران در مورد نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی کودکانشان که تحت شیمی درمانی قرار دارند با چگونگی تامین این نیازها مورد بررسی قرار گرفته است.

در این مطالعه ۳۲ نفر از مادرانی که جهت شیمی درمانی کودکانشان به مرکز پزشکی سیدالشهدا مراجعه نموده اند، در پژوهش شرکت داده شدند. نمونه گیری به مدت ۵۰ روز و به روش تصادفی صورت گرفته است. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه بوده است. یافته های پژوهش در قالب ۲۵ جدول تدوین شده است. نتایج پژوهش نشان داد که اکثریت مادران در مورد نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی آگاهی مناسبی نداشتند و اکثریت آنها این نیازها را به نحو صحیحی تامین نمی کردند.

-1 Whaly & Wong

-2 Chemotherapy

فرضیه های پژوهش

- ۱- میزان آگاهی مادران در مورد نیازهای جسمی کودکانشان که تحت شیمی درمانی قرار دارند با چگونگی تامین این نیازها ارتباط دارد.
- ۲- میزان آگاهی مادران در مورد نیازهای روانی - اجتماعی کودکانشان که تحت شیمی درمانی قرار دارند با چگونگی تامین این نیازها ارتباط دارد.

روش پژوهش

نوع پژوهش: این پژوهش یک مطالعه همبستگی است که در آن ارتباط بین میزان آگاهی مادران از نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی کودکانشان با چگونگی تامین این نیازها مورد بررسی قرار گرفته است.

جامعه پژوهش:

در این تحقیق، شامل کلیه مادران واجد شرایط پژوهش است که به مرکز پزشکی سیدالشهداء مراجعه نموده اند.

نمونه پژوهش:

در این پژوهش نمونه گیری بصورت تصادفی انجام گرفته است، بدین ترتیب که پژوهشگر به مدت ۵۰ روز به مرکز پزشکی سیدالشهداء مراجعه نموده است و مادرانی که در طی این مدت جهت شیمی درمانی کودکانشان به این مرکز مراجعه نموده اند را فقط یکبار در امر تحقیق شرکت داده است. در این بررسی تعداد ۳۲ نفر از مادران واجد شرایط انتخاب گردیدند.

مشخصات واحدهای مورد پژوهش:

کلیه واحدهای مورد پژوهش مشخصات زیر را دارا بوده اند:

- ۱- کلیه واحدهای مورد پژوهش دارای حداقل یک فرزند ۱۲-۶ سال بوده اند که جهت ادامه شیمی

- درمانی به مرکز پزشکی سیدالشهداء مراجعه نموده اند.
- ۲- فرزندان کلیه واحدهای پژوهش از طریق وریدی یا از طریق ستون فقرات شیمی درمانی می شده اند.
- ۳- کلیه واحدهای مورد پژوهش قادر به پاسخگویی سؤالات پرسشنامه بودند.
- ۴- واحدهای مورد پژوهش و کودک مبتلا به سرطان معلولیت جسمی و روانی شناخته شده دیگری نداشتند.

محیط پژوهش:

محیط این پژوهش مرکز پزشکی سیدالشهداء وابسته به دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بوده است.

ابزار گردآوری داده ها

بمنظور دستیابی به اهداف این پژوهش، پرسشنامه ای در سه بخش تهیه گردید. بخش اول مربوط به مشخصات دموگرافیک نمونه ها از جمله سن، میزان تحصیلات، شغل همسر، تحصیلات همسر، تعداد فرزندان، طول مدت شیمی درمانی و بروز مشکلات در دوره شیمی درمانی بود. در بخش دوم سوالات مربوط به چگونگی تامین نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی مطرح گردید و در بخش سوم سوالات مربوط به میزان آگاهی در مورد نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی تنظیم گردید.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

در این پژوهش از روشهای آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بمنظور دستیابی به اهداف پژوهش از جداول توزیع فراوانی مطلق و نسبی استفاده شد و بیشترین درصدها مشخص گردید. همچنین آزمونهای آماری کای دو، آزمون دقیق فیشر و آزمون کوکران بکار برده شد. معیار سنجش برای تعیین میزان آگاهی و چگونگی تامین نیازها، میانگین پاسخهای صحیح بود یعنی افرادی که مجموع

کودکانشان را تامین کرده بودند در مقطع تحصیلی راه‌نمائی، متوسطه، دیپلم و بالاتر از آن قرار داشتند. بنابراین سواد مادر نقش ارزنده‌ای در سلامت کودکان ایفا می‌کند. لذا می‌توان با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و آموزش و پرورش، والدین و بویژه مادرانی را که دارای کودکان مبتلا به بیماریهای مزمن هستند به امر سوادآموزی ترغیب نمود تا نیازهای کودکان را بهتر تامین نمایند.

پیشنهادهایی برای پژوهشهای بعدی:

- بررسی میزان آگاهی مادران در مورد نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی کودکان زیر ۶ سال که تحت شیمی درمانی قرار دارند و ارتباط آن با چگونگی تأمین این نیازها.

- بررسی تأثیر آموزش به مادران در مورد نحوه مراقبت از کودکان تحت شیمی درمانی.

- بررسی میزان آگاهی مادران در مورد نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی کودکانشان که تحت پرتو درمانی قرار دارند و ارتباط آن با چگونگی تأمین این نیازها.

منابع

- 1 - Galbraith, Lisak and etal. "Treatment for alteration in oral mucosa related to chemotherapy". *Pediatric Nursing*. Vol. 17. No.3. 1997. pp:233-236.
- 2 - Meeropol, Ellen. "parental needs Assessment". A disign for clinical Nurse Specialist Practice". *Pediatric Nursing*. Vol.17. No. 5. 1997. pp: 456-459.
- 3 - Nieweg, Roos. and etal. "Nursing Care for oral complication association With chemotherapy". *oncology Nursing*. Vol. 1. No.5. 1992. pp: 771-776.
- 4 - Parker, G Wendolyr. "Chemotherapy Administration in the home". *Home Heatth care Nurse*. Vol. 9. No. 1. 1992. pp: 30-36.

درمانی قرار دارد، آگاه نمایند و آموزشهای لازم را به آنها بدهند، زیرا به اعتقاد برنز^(۱) (۱۹۸۲) والدین جهت تامین نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی کودک نیاز به آموزش وسیعی دارند و پرستار می‌تواند بعنوان معلم و راهنما به آنها کمک نماید.

همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که بین میزان آگاهی از نیازهای روانی - اجتماعی با چگونگی تامین این نیازها ارتباط معنی‌داری وجود دارد بدین معنی که اکثریت نمونه‌ها بدلیل عدم آگاهی، نیازهای روانی - اجتماعی را بنحو صحیحی تامین نکرده بودند. با توجه به اینکه مسائل روانی دوران کودکی، در سلامت روانی آینده کودک نقش مهمی دارد، توجه به بهداشت روانی و آموزش آن به والدین مورد تاکید است چرا که در فرهنگ ما، بسیاری از والدین در مورد نحوه صحیح تامین نیازهای روانی - اجتماعی به هنگام بیماری آگاهی ندارند. معمولاً بسیاری از والدین یا کودک بیمارشان را تحت حمایت بسیار قرار داده و/یا بعزت خستگی از بیماری کودکشان، او را طرد می‌نمایند. لذا لازم است علاوه بر پرستاران، وسایل ارتباط جمعی نیز در مورد نیازهای روانی - اجتماعی کودکان به هنگام بیماری آگاهیهای لازم را در اختیار عموم قرار دهند.

یافته‌های دیگر این پژوهش نشان می‌دهد که بعضی از عوارض شیمی درمانی نظیر تهوع و استفراغ، عصبی شدن، خستگی زودرس در فرزندان اکثریت واحدهای مورد پژوهش بروز نموده که خود باعث افزایش نیازهای جسمی و روانی - اجتماعی در فرد می‌گردد. بنابراین لازم است پرستاران در طی آموزش به والدین در رابطه با این عوارض و نیازهایی که در پی دارد و مراقبتهای آن، والدین را آگاه نمایند و به آنها اطمینان دهند که بعد از دوره شیمی درمانی بسیاری از این عوارض برطرف خواهد شد تا والدین و کودک از نظر روحی و روانی مورد حمایت قرار گیرند.

از دیگر دستاوردهای این پژوهش آن است که بین تحصیلات مادران و میزان آگاهی آنها از نیازهای روانی - اجتماعی کودک تحت شیمی درمانی ارتباط وجود دارد. بدین معنی که اکثر مادران با آگاهی مناسب که نیاز

Correlation between the level of mothers' knowledge of physical and psychosocial needs of their chemotherapied children

(by: Mahboobeh Nam Nabaty)

This study surveys the correlation between the level of mothers' knowledge of physical and psycho-social needs of their chemotherapied children and the way they meet their needs.

In this study 32 mothers visiting Sayed-O-Shohada hospital in Esfahan were randomly selected samples over a period of 50 days. The data collection tool was a questionnaire organized in three parts. Part one was about demographic personal details of the samples. Part two dealt with the way the mothers met their children's physical and psycho-social needs and in part three the level of mothers knowledge of their children's physical and psycho-social needs was evaluated.

The findings of this study are shown in 25 tables in which descriptive and analytical and two statistical methods are used. The findings pertinent to the first hypothesis of research (i.e., the level of mothers' knowledge of the physical needs of their chemotherapied children is correlated to the way they meet these needs) revealed that the majority of mothers (56.2%) had no appreciable knowledge of their children's physical needs and a majority of them (68.8%) did not treat these needs properly. Although 42.8% of samples had sufficient understanding, only 31.2% of them met the physical needs correctly. No meaningful relationship was found in the statistical test between in the level of

knowledge of the physical needs and the way they are met ($\chi^2 = 0.33$ $df = 1$). Thus the 10 research hypothesis is refused with 95% assurance: and therefore it is incorrect to say that mothers with higher knowledge meet their children's physical needs because some mothers are aware of their children's needs but they do not treat them properly.